

TABOR
7-9 • 2012

Tabor

Diviz. general LEON RUPNIK,
vrhovni poveljnik SLOVENSKE DOMOBRANSKE VOJSKE

VSEBINA

4. 9. 1946.....	97
»In večna luč naj sveti ...« – Adolf Škrjanec	101
O Javorovici – F. Židan	103
Krimska jama – Korošec	106
Pismo iz Teharij – Andrej L.	112
Tovariši	122
Prva vaška straža pri Šentjoštu – J. Z. USA	123
Boj v samostanu Pleterje – Franc Grum	130
Requiem za organista (nadaljevanje in konec) – Karel Wolbank, Jožef Kočar	136

*Svobodni sveta
združite se!
Za Boga,
Narod, Domovino!*

Julij–September 2012 • Ljubljana

4. 9. 1946

Dan, ki bi lahko bil izgubljen v zgodovini, kot milijoni.

Če ne bi bilo pesnika, ki bi v nenadnem vzburku ohranil razpoloženje v mehkem verzu, bi dan lahko bil izgubljen v zgodovini.

V gramozno jamo zapelje olivnozelen tovornjak. Na ogrođju pod rdečo zvezdo so še vidni prepleskani znaki ameriške vojske.

Z vozila se spusti mož v temnosivi nedeljski obleki. Ljudje so ga bili vajeni videti v njej. Bila je edina nedeljska obleka, ki jo je imel, a še ta je bila pri desnem žepu zakrpana. Beli lasje so skrbno počesani nazaj. Snežna brada je čedno razdeljena čez polovico.

Visok vzravnani stopa mož v dno gramozne jame. Mnogo jih je šlo pred njim minula leta, isto pot.

Vsi so bili nedolžni talci leta 1942.

Sedaj je na vrsti on, ki je preprečil, da se nedolžni niso več opotekali preko gramoznih tal.

Pa bi bil zaslužen večne hvaležnosti, če bi mu bilo uspelo odkupiti to pot enemu samemu Slovencu.

Zato stopa visoko vzravnan.

Navzlic letom, ki so pobelila njegovo glavo.

Navzlic nočem, ko mu niso dali spati, dokler niso zlomili njegove volje, ki so mu jo zapustili v dediščino kremeniti notranjski kmečki predniki.

Navzlic vbrizganemu mamilu, ki še vedno peče v topli krvi.

Navzlic nedopovedljivemu sramotengu.

Navzlic lažnim krivicam.

Navzlic protivništvu breznačajnih pritlikavcev.

Navzlic satanskem preziru.

Navzlic »babjim« klevetam.

Navzlic izmišljenemu blatenju.

Navzlic vsem pljunkom in bičanju.

Navzlic vsemu ...

Vse to je tako daleč, tako miniaturno, nepomembno, ničevo.

Vseobsežna in nezadržno resnična je samo blesteča čista vest, ki možu razganja prsi. V jasnem pogledu se izraža, ko se njegove sinje oči srečajo z velikim soncem.

Tako jasen bo njegov pogled, ko se bo na koncu gramozne jame obrnil in obstal pod sipino. Mož to ve.

Takrat bo spričo ničevosti velik, povsod prisoten, sam.

O, tisti večni trenutek, ko se bo spet združil z legijonom, od katerega so ga ločili.

Kako zares malenkostno je vse v primeri s tistim večnim trenutkom, ki je sedaj tako veličastno blizu ...

Samo še korak ... dva ...

Visoko vzravnani mož v temnosivi, zakrpani nedeljski obleki je nestrpen ...

Iz globine notranjosti mu sam od sebe vzburkne nežadržen krik: »ŽIVEL SLOVENSKI NAROD«!

Potem samo tresk!

Samo sunek ... –

Mož v temnosivi zakrpani nedeljski obleki začudeno odpre sinje oči ...

Veliko sonce nad zasavskimi hribi se ujema v sprašujočem pogledu in se združi z jasnostjo zavesti:

To je že večnost!

Legijon dvanajsttisočev je že z njim.

Za večno!

V ščemečem žaru dneva skupaj z njim – ves mlad drvi v napad ...

In jih je dvanajstkrat dvanajst tisočev – in jih je vedno več – kdo jih prešteje – ni konca.

Vsi bodoči rodovi Slovencev gredo z njim naprej ... V neskončno sonce!

Mož se je zrušil na obraz. Ko je zaprl oči, mu je iz ust burknil slap vroče krvi, se spustil preko sive, razdeljene brade in usahnil v zemljo, da skupaj s krvjo tisočev zarodi kal nenehne rasti ...

Ljubljansko barje je dahnilo belo tančico prek negibnega moža, ki se je v zadnjem krču zagrizel v slovensko zemljo.

Potem je bil dan ves zlat, ker je šel v zgodovino.

- - -
Na to krvavi hlapci mračnjaškega komunizma, ki je že takrat bil obsojen na pogin, niso računali.

Ubili so prvega slovenskega predsednika, prvega poveljnika slovenske vojske.

Umrl je general Leon Rupnik!

- - -
Živi Rupnik po opravljeni nalogi, ki mu jo je naložil viharni čas in je s tistim časom končal, ni bil nikomur nevaren!

Mrtvi Rupnik je zmagal! Je postal simbol!

Zato je 4. september 1946 šel v zgodovino! Zato 4. september nikoli ne bo dan žalosti!

To je dan, ko se sinovi rodu Slovencev spominjajo, da jih je general Leon Rupnik v najtežji dobi njihove zgodovine zedinil, ker je pokazal na vsem skupne vrednote.

In na teh vrednotah je rod Slovencev kljub vsemu kar ga loči v pogledih – že edin!

To vedo tudi komunisti: General Rupnik nas slej ko prej družijo ob skupnih, večnih vrednotah, ki so:

BOG – NAROD – DOMOVINA

Slava mu!

Adolf Škrjanec

»IN VEČNA LUČ NAJ SVETI ...«

Njemu velikanu majhnega in preganjanega naroda, njemu, ponosni tihi žrtvi nehvaležnosti, njemu, očetu slovenskega domobranstva! S hizopom ga pokropi, Gospod!

Šestinšestdeset let umetne pozabe, pritajenega in dostikrat ukazanega molka.

Šestinšestdeset let umivanja svojih lastnih rok. Ni ga, ki bi nam javno povedal v obraz: Ljudje božji, krivični ste! Krivični, ko proslavljate vse bivše ministre in poslance. Ko pošiljate vdanostne pozdrave in brzjavke vsem izvoljenim predsednikom.

1946 GENERAL LEON RUPNIK 1996

Gen. Leon Rupnik je pozdravljen s cvetjem in slavolokom.

General Leon Rupnik ni bil pravljичni Kralj Matjaž, ni bil ne Karantanski knez, ne starodavni vojvoda. Bil je Slovenec, protikomunist, bil je predvsem človek, ki je razumel tedanji čas, ki je spoznal svoje poslanstvo in sprejel nase najtežjo žrtev, ki so jo drugi pred njim odklonili. Zatajil je svojo čast in ponos – prodal nikoli – zato, da je reševal življenja v tisti usodni uri, ko je bil narod obsojen na smrt. To, kar nihče ni mogel ne hotel storiti, je storil slovenski general.

Sprejel je nase pečat okupatorjevega sodelavca, sprejel je nase težak pečat nemčurja, kajti vedel je, da samo tako lahko koristi in vsaj delno omili strašno slovensko tragedijo. Tedaj narod ni potreboval nobenega ministra, da bi korajžno rekel okupatorju: z vami ne sodelujem, ker sem na zavezniški strani.

Spoznajmo vsaj zdaj nujnost tistega časa! Potrebovali smo generala Rupnika, takega kot je bil. Samo tak je lahko rešil tisoče in tisoče slovenskih življenj. A to, kar okupator ni verjel, verjamejo nekateri med nami: »Rupnik je sodeloval z Nemci.«

Po tolikem času nekateri med nami še vedno niso preboleli tiste zmede čustev, ki je tako močno pripomogla do tisočev nepotrebnih žrtev, mistična zaverovanost v angleške zaveznike.

Ali nekdo, ki je kot pobegli minister vdano sodeloval z oblastniki v Rimu in drugod, ni prav tak kolaboracionist tistih Angležev, ki so brez dvoma z vso odgovornostjo poslali v smrt našo domobransko mladost? Ali sodelovanje z nekom, ki je na ta ali drugačen način povzročil narodovo smrt, ni za vse enako velik greh?

Če priznavamo, da so neke meje, priznajmo tudi, da so vedno bile, a da morajo veljati za vse.

F. Židan

O JAVOROVICI

Namen uredništva je prikazati strupeno, umazano ponavljanje laži in klevet nekega proletarca, ki so ga bogovi udarili s slepoto, da ne vidi resničnega vzroka, zakaj je tedaj na Javorovici padlo toliko partizanov.

Vsi množični poboji so narodu že znani in od naroda že marsikje obsojeni, ta pobje domobranskega strojničarja, ki ga je ubil partizanski politični komisar, pa je vzrok vse nesreče, ki je sledila,

General Leon Rupnik je bil vedno nerazdružljivo povezan s svojim ljudstvom. Dekle ga sprejema s kruhom in soljo.

kajti domobranci so hoteli premagane partizane le razoorožiti, naravno in jih odvesti na postojanko.

Prikaz teh dogodkov na ekranu pa je bil veliko presenečenje, posebno še za Ljubljano, ki se je prizadevala pokriti komunistični poraz s plaščem demokracije.

Ker so mediji po večini še v rokah komunistov, je drzni časnikar iz previdnosti vstavil tudi nekaj slik iz partizanskih arhivov, na Javorovici padlih partizanov.

Ti padli partizani so bili pokopani v Šmarju pod Gorjanci. Vendar slike ne prikazujejo pokopa, temveč odkop po vojni že razpadlih trupel, katere je partija prepeljala na Svetega Urha in jih tam razkazovala v slogu svojega znanega teatra.

Na Javorovici so se obkoljeni, presenečeni partizani Cankarjeve brigade začeli predajati z dvignjenimi rokami in klici: »Ne streljat, ne streljat«!

Zadeva bi se odvijala čisto mirno. Domobranski strojničar Kukec se jim je približal in začel partizane razoroževati, tedaj pa ga je smrtno zadel strel komisarja, ki je hotel prepričati predajo! Nastala je panika med zajetimi, beganje in brezglavo streljanje na domobrance.

Naravno, da so na strele odgovorili s strelji ...

Nobenega klanja ni bilo, kot trdi g. Žbogar. Domobranci nismo nosili nožev, bilo bi nesmiselno. S partizani ni prišlo do borbe na nož.

Gospod Žbogar nam pravi, da naj nehamo govoriti resnico. Vem da je neprijetno poslušati, kadar je resnica boleča.

Morda je bilo prav zato med partizani toliko strahu in obupancev, da jim niti polstoletno poveličevanje in suknjiči, obloženi z medaljami, ne morejo pomiriti težke vesti.

Naš kmet je hrbtenica svojega naroda.

Trdite tudi g. Žbogar, da so komunisti prevzeli vodstvo odpora proti okupatorju. Tudi v tem ste v zmoti, saj so do 22. junija leta 1941 bili sodelavci Hitlerja, vse do nemškega napada na Sovjete. Šele na sovjetski poziv so se zganili in obrnili. Od takrat je bilo njihovo novo geslo: »Proletarci vseh dežel, združite se!«

Videl sem vodje krvave revolucije in občutil boljševiško divjanje proletarcev, ki so namerno izzivali okupatorja, da je ta podvojil narodovo trpljenje. Videl sem izropane domove in prazne kmetije. Gledal sem oskrunjena verska znamenja, porušene in požgane cerkve ter z grozo poslušal obupane sorodnike ugrabljenih mučenih in pomorjenih rojakov po tej partijski vojski.

KRIMSKA JAMA

Če bi znali brati govorico skalnatnega brezna, bi mogli doumeti grozo krvavih orgij, skozi katero so morale žrtve v rokah tistih, ki bi se danes radi imenovali osvoboditelji.

Ta mogočna drevesa, ki so bila priča človeški podivjanosti nam danes šepetajo z dihom zasutih ust iz brezna: »Hvala vam, organizatorji in sodelavci, ki ste zaznamovali kraj naše bolečine in spomina, hvala vam dobri ljudje, ki ste nas prišli obiskat od blizu in daleč, obiskat, požegnat in počastit!

Drage sestre in bratje! Sedaj, ko naša Slovenija odlaga postoletni strah z narodovega telesa, kakor umazano srajco, prihajamo na te svete kraje kot romarji na božjo pot.

Mnogo jih je, rojakov z onstran oceana, iz evropskih dežel in vas, ki ste doma. Prišli smo, da zaznamujemo, blagoslovimo ta morišča v spomin žrtvam in v opomin rodovom, da bi se ta zločin nikoli več ne ponovil v našem narodu.

Po drugi strani pa presojava preteklost dostojanstveno, trezno in v želji po resnici. Resnica zgodovine išče vzroke, sredstva in cilje akterjev tistega časa.

Tiste, ki so zažgali krvavo revolucijo in nas, ki smo se revoluciji uprli. Ta resnica bo pokazala krivce narodove tragedije. Ta resnica zahteva obsodbo zločina nad narodom, na državni ravni.

Škoda, da te zahteve na slišijo oni s slovenskega vrha, škoda, da ne utegnejo iti na taka romanja!

Starejši morda še pomnite tisto usodno cvetno nedeljo 1941, ko so Hitlerjeve stuke v rojih grozile na našem nebu, razbijale Domžale, zaradi radio postaje, in Novo mesto. Potem je sledila okupacija in vse, kar ta prinaša, s seboj.

Narod je trpel ponižanja, zapore, ujetništvo, izgnanstvo. Pa tedaj – toliko opevana partija ni šla v upor proti okupatorju. Kako neki, če je njen vrhovni voditelj Stalin dajal svoj žegen za vsa divjanja prijatelja Hitlerja!

Komunisti, organizirani v antiimperialistični fronti so pozdravljali – Hitlerja, okupatorja, nacista. Pozdravljali so ga s cvetjem, pijačo, kljukastim križem in stegneno desnico Heillll! – Ali se motim?

Ko pa po 22. juniju 1941 prijatelja nista bila več prijatelja, so antiimperialistično fronto preimenovali v osvobodilno in stegneno desnico stisnili v pest za »smrt fašizmu in svobodo narodu«. Vendar pa ta stisnjena pest ni bila namenjena okupatorju, temveč je udarjala po lastnem narodu, ki je zavračal nasilje, ateizem in revolucijo.

Slavnostni govornik Ivan Korošec

Pred leti mi je nekdo dejal: »Zakaj se niste vsi pridružili OF, bi ne bilo toliko gorja, zločinov in grobov«?

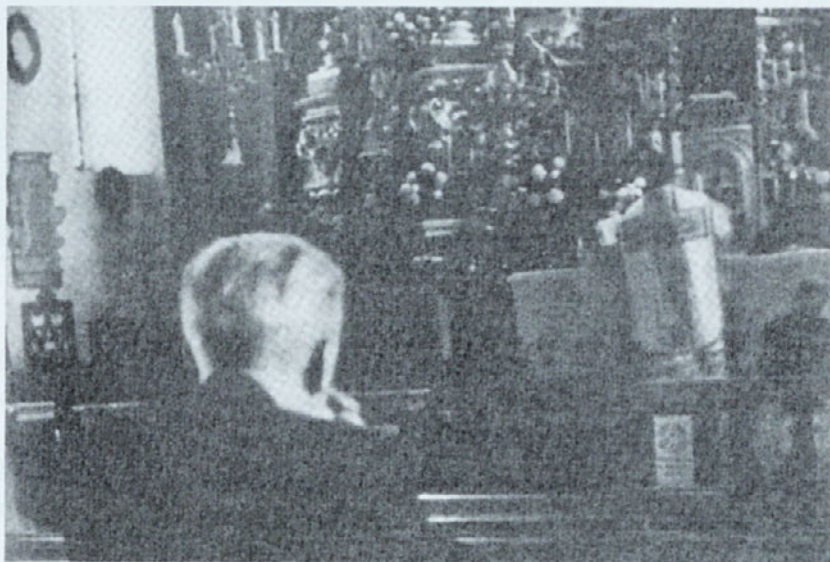
»Se ni dalo, dragi moji«!

Sprva smo bili z njimi v gozdovih, pa so nas nekega dne zahrbtno napadli, na Krki pod Gorjanci.

Saj osvobodilne fronte v praksi sploh ni bilo, bil je čisti komunizem, z jasnim in odločnim ciljem – REVOLUCIJA!

Kako naj bi se verni slovenski narod pridružil tistim, ki so vpili: »Smrt farjem«? Kako naj bi se pridružil norcem, ki so Boga zamenjali za Stalina! Kako naj bi se pridružil tistim, ki so grozili zavednim Slovincem s: »Smrt izdajalcem«, sami pa so nazdravljali Hitlerju?

Kako naj krivični deli pravico? Kako naj laž vodi resnico?

Ljubezen je najvišji in poslednji cilj, za katerega se bori človek. V tem je skrivnost poezije: Rešitev človeka je v ljubezni in z ljubeznijo.

Komunizem ni ideja iskrenih pozitivnih načrtov, temveč nasilje, utopija in tovarna besed. Po eni strani psovki in laži za blatenje nasprotnika, po drugi pa praznih besed za zavajanje naroda.

»Ljudska pravica, ljudska volja, ljudska oblast, ljudska demokracija, ljudsko sodišče, ljudska imovina, ljudska vojska.« Vse je bilo »naše« – ljudsko, za ustrahovanje ljudstva.

Komunist Edvard Kardelj se je jasno izrazil v pismu prijatelju, avgusta leta 1943. »Ne gre za zlom fašizma, ampak za tisto zadnjo resničnost sveta, *posest in oblast*«.

Tudi mi smo želeli smrt fašizmu, toda ne samo fašizmu, temveč smrt vsem trem okupatorjem! Da okupatorjem, ne pa narodno zavednim Slovencem!

Tudi mi smo hrepeneli po svobodi naroda ne v divjanju, rušenju svetih znamenj, ne v lažeh, grožnjah, nasilju, ne odgnanih v gozdove na »zagovore« pred »zverinskimi pijanimi sodniki«, ki so poznali samo eno besedo: LIKVIDACIJA.

V tisoče gre število okostnjakov ki so bili ponosna slovenska mladina, pomorjena po nalogu pijanih, divjih, zločinskih, vse-mogočnih komisarjih.

Prva žrtev na tem kraju mučenja, v Krimski jami je bil narodno zavedni Pregelc, potem drugi poštenjak Košir, Hitijeva dva, Zalar. Sam Bog ve, koliko obetajočih življenj je bilo zmetanih v to skalno brezno!

Ko so partizani leta 1942 zaustavili vlak z interniranci na Verdu, so osvobodili nekaj nad 80 teh nesrečnežev.

Zamislimo si srečo, ki je navdajala rešence. Toda ta sreča in svoboda je bila tako kratka – samo do vrha hriba.

Na vrhu so jim partizani pobrali še tisto malo, kar jim je celo okupator pustil za na pot. Pred dolgo vrsto razočaranih se je postavil rdeči komisar, rekoč: »Vsak naj se odloči prostovoljno: ali v partizane, ali v delavno brigado, ali domov?«

Naravno, da si je večina želela domov k svojim dragim.

Prvi dve skupini so odvedli – eno na levo drugo na desno. Največjo skupino za »domov« pa so odgnali stražarji v smeri brezna.

Tam za robom so obstali. Pod pretvezo, da jim bodo obleko očistili italijanskih uši, so se morali sleči in sezuti, potem je padlo povelje komisarja: »Trčečim korakom naprej!« Z udarci in streli so stražarji podili rešence v brezno.

Vprašam vas, kdo je bil krutejši: okupator tujec ali komunist domačin?

Mnogo tistih, ki so šli v internacijo, se je vrnilo, iz partizanskih morišč so se vrnili le redki – ubežniki.

Istega leta so partizani priredili miting v Bezuljaku, na račun ubožanih kmetov, ki so jim pokradli živež, živino in pijačo.

Partizan Petrič je že dolgo zasledoval lepo Podlipkovo dekle iz Begunj. Tudi ta dan jo je vabil na piknik. Ni ji bilo za take vrste zabavo. Ker pa ga je zavračala, je postajal nasilen. – snubec z orožjem. Podlipkova mati v strahu za hčerko je privolila: »No, pa pojdiva, vendar še pod noč se vrnita.«

Odšli sta obe Podlipkovi in prijateljica Lukova. - vse iz Begunj. Ko je legel mrak je na zaskrbljeno mater vse bolj legala črna slutnja. Tisti večer se dekleta niso vrnila. Tudi naslednji večer jih ni bilo. - In nikoli več. - - -

Partizanski stražar Vidmar, »ki je imel srce in dušo,« je pozneje povedal:

»Skozi devet dni in noči so se komunisti izživljali nad dekleti. Pijani v orgijah strasti in sovraštva so si jih podajali, jim trgali obleko in jih vlačili za lase«.

Ko so se satani v človeški podobi naužili sla, so dekleta vlekli do brezna. Na kolenih, z dvignjenimi rokami so uboga dekleta prosila rablje usmiljenja. Namesto usmiljenja so jih udarjali s puškinimi kopiti in suvali v brezno.

Skozi tri dni je bilo slišati iz globine obupne klice na pomoč in partizanski stražar zaključuje: »Še nobena reč na svetu se mi ni nikoli tako smilila kot ta uboga dekleta.«

Da bi mladi rod živel v blagostanju, to je bila vedno želja generala Leona Rupnika.

Drage sestre in bratje, kaj je vodilo te ljudi, da so se predali Satanu? Ko smo leta 1945 domobranci umirali razbiti, opljuvani, živi okostnjaki na teharskem dvorišču, je bila v nas samo ena želja: »Da bi moji domači vsaj vedeli, kje bo moj grob!«

DRAGI NAŠI MUČENCI! Našli smo vaš grob, nič več ne boste sami!

To skalno brezno pa bodi kraj romanja, kajti vaše žrtve so žrtve naših mučencev!

Andrej L.

PISMO IZ TEHARIJ

Vem, da se boš začudil tem umazanim kosom papirja in komaj čitljivim črkam. Te kose papirja sem pobral na tisti dolgi Bukovžlanski cesti, ki vodi v Teharje. Pišem ti na razbitih kolenih, sedeč na z gramozom posutim dvorišču, s tri metre visoko pregrado, ki so jo delavci postavili, kole in mrežo, da ne bi kdo ušel.

Svinčnik sem obdržal,

»da moramo vse oddati. Kdor bo imel najmanjšo smet, bo ustreljen« !

Danes je menda petnajsti dan, odkar so nas prignali sem. Pravim »prignali,« kajti od celjske postaje pa do teh aren so tolkli po nas kot po podivjani po živini. Radi bi se razbežali na vse strani, da bi se ubranili udarcev, pa so nas s konji in brcami zadrževali na robu ceste.

Neki mladi materi se je posrečilo uteči skozi udarce in straže. Prižemala je dete na prsi, da bi ga ubranila udarcev.

»Stoj! Stoj! Prokleta kurba! Stoj!« in rafal je podrl oba na cvetoči travi.

Bili smo žejni do smrti, čakajoč. da nam bodo vsaj vodo privoščili. Nič, če bi nas pognali v Savinjo bi jo osušili. Namesto vode so bili udarci in psovke. Ne le vode, tudi zraka nam niso privoščili.

Ko so nam pobrali vse, prav vse, so nas pognali v sobe lesenih barak z zaprtimi okni. Tam smo se dušili nekaj dni in noči. Tam opravljali vso potrebo, srkali kri in seč. Sedeti se ni dalo, celo stati je bilo težko, ker smo bili praktično natlačeni v sobe. Ko so ogradili del dvorišča, znotraj žične pregrade, so nas napodili ven. Bili smo z odprtimi usti, kot ribe na suhem, nismo dihali, jedli smo zrak.

Pred nekaj dnevi – veš, tu notri so vsi dnevi enaki pa tako različni, kajti vsak partizan zapoveduje po svoje, – so prišli po dojenčke in otroke do 16. leta.

Si morda ti kdaj gledal film o Herodu in nedolžnih otrocih? No, to smo tu doživeli, gledali, slišali in občutili v dno duše. Tisti jok otrok, klici in histerični kriki ter prošnje mater mi še sedaj razjedajo dušo.

Nas, vojne ujetnike so kmalu razdelili v tri skupine: A, B, in C. Prvi dve skupini, po nekaj sto so pustili v barakah. Našo, največjo skupino C, pa so nagnali ven. Smilijo se mi oni v barakah. Bog ve, kaj mislijo storiti z njimi. Večina njih so še mladoletni.

Nam, pravijo, da bodo nas poslali na delo. Pravijo – ne vem. Tako si želimo mi. Vendar pa na tisti neslan krop s črvi in kakim pesnim perjem zraven, vodijo one iz barak dvakrat dnevno. Morda jih »futrajo« za zakol.

MAJ 1945
Nad Milstattskim jezerom

General Rupnik poslednjič z družino in prijatelji.

Tudi civilisti, ki so šli z nami, so v baraki. Na enem koncu so moški, na drugem žene, sedaj brez otrok, in dekleta.

O mraku, ko se moramo poleči po ostrem gramozu, stopijo v akcijo uši. Toliko je te nadloge, da se čudim, da niso požrle že vseh partizanov.

Partizanski častniki vodijo zvečer naša dekleta in žene na

**Komentar k slikama
Pliberka in Področje**

Pliberk

Pred seboj imaš, domobranec ali potomec domobrancia, sliki prve in druge postaje domobranskega križevega pota, Pliberka in Področje, kjer je angleška soldateska prekladala tvoje drage s tovornjaka na živinske vagonc. Pripeljali so jih iz Vetrinja z lažno obljubo, da jih bodo odpeljali v Italijo. Morda si bil tudi ti zraven, morda se še spomniš železniških poslopij, ki so jih od takrat samo nekajkrat prebarvali. Manjka še pšenična njiva, kamor se jeskril dr. Janež, ko so ga izložili s tovornjaka.

Področja

prav tja, in grobovi tistih, ki so v vlaku napravili samomor, ko so zagledali komuniste, in so jih angleški kriminalci zagrebli kar za progo kot poginule živali. „Pasje groblje!“ je razlagal potem obiskovalcem domovine ljubljene Zahoda grobove brez križev Milovan Djilas.

Tisoči, ki so odšli v smrt iz postaj Plüberk in Področja, so ostali brez križa. Juda iz Kariota je dobil trident srebrnikov, ko je izdal Kristusa — slovenski Judje so dobili več, Hakeldamo — njivo krvi, kjer ni raslo nobeno zelišče, so imenovali potem lončarjevo njivo, ki so jo veliki duhovni kupili za denar, ki jim ga je vrgel Juda v obraz.

Danes je doba opravičevanj: nič nisem slišal, nič nisem videl, ne vem, kdo je to storil, ne kdaj. Juda se ni opravičeval, torej je bilo še toliko ponosa in vesti v njem, da ni metal krivde na druge. Stori je največje zločedanje, kar jih je mogoče storiti — izdal je Učitelja in Odrešnika, zato bi lahko sklepali, da preden se je obesil, se mu je zbudila vest, kaj mora še storiti. Obesil se je, ker je samo v svoji smrti videl kazen za svoj greh, bilo pa je po njegovem tudi kesanje, ki ga angleški in slovenski morilci domobrancev niso zmogli.

Tudi ko bodo izginila železniška poslopja, bodo gore pričale o zločinu, ki se je zgodil pred šestinseddesetimi leti z domobranci. Tu sta prvi postaji njihovega križevega pota, ki se je končal v Kočevskem Rogu, Teharjah, Škofji Loki, Kranju, za nekatere pa še prej.

pajki prežijo na žrtve noči!

Naši častniki, ki so se javili še v Celju – in tisti, ki so jih do-
ločili partizani, so v baraki – bunkerju obešeni za noge z glavo
navzdol in z zvezanimi rokami! Obiski, posebno »tovarišic«, ki jih
zasramujejo, pluvajo vanje in jih bičajo z opasači. Na lica in čelo
jim izrezavajo zvezde, srp in kladivo, zbadajo jih z noži po telesu.

Ko so nas neki dan gnali na »zajtrk«, smo videli vrata te mu-
čilnice odprta. Kri je kapljala od njih in slišati je bilo pritajene
vzdihne k Bogu in Mariji za pomoč. To je bilo grozno. Najraje bi

»nočna zaslišanja«. Šele proti
jutru se vračajo v ihti in gla-
snem joku. In celo histeričnem
kriku. V raztrganih oblekah,
razmršenih las in z rokami
zakritih obrazov. Nekatere pa
se niso vrnile ...Kako radi
bi fantje na dvorišču verjeli,
da jih vodijo le na zaslišanja,
pa stisnjeni, škripajoči zobje
ne morejo pregristi bolečine
dvoma.

Kako boli v dno duše to raz-
jedanje! Vse sanje dekleštva do
poštenih fantov trgajo na kose
in mečejo v gnojnico svojega
živalskega prostaštva, sle in
podivjanosti – prašiči!

Podnevi pa se razkazujejo
nam z zlatimi našivi iz ukra-
denega zlata, Kakor strupeni

**Od leve: Filip Lampič, Niko Korošec
in Albin Dimnik.**

se vrnili brez »zajtrka«, da ne bi gledali tega početja. Prosimo Boga, da jih bi jih skoraj rešil!

Včeraj so nekaj teh mučencev prignali na zgornje dvorišče in jih uvrstili, da so gledali proti nam. Skoraj nobenega nismo razpoznali, ker so imeli vse glave povite, nekateri tudi roke in noge ter cela telesa!

Ves popoldan so stali na vročem soncu, stražar je rekel, da gredo v bolnišnico. Zakaj v bolnišnico? Saj so že obvezani kot mumije. In zakaj so obvezani? Vse je tako strašen prizor, da si ne znamo razložiti, Ne da se misliti, da jih žive režejo po kosih!

Tudi, ko so otroke odpeljal v dečji dom – mislim, da v dečji dom, kam pa drugam? Ubogi otroci, posebno dojenčki. To je bil jok, vpitje in klici otrok in mater, da se ne da popisati.

Fantje na dvorišču so vstajali, da bi šli proti baraki, pa se je stražar zadržal: »Lezi, sodrga!«

Kaj bi bilo za otroke lepše, ko bi jih pustili pri materah, v naročju staršev!

Kaj so bili partizanom mar otroci – še posebno ti, »domobranski pankrti«!

Ko so dekleta in žene gnali od »zajtrka«, je stopil partizan pred vrsto, in jih zaustavil.

»Tovarišice, katera od vas ima brata, ali bratranca, očeta, strica, fanta, sina, prijatelja, pri domobrancih, naj stopi na desno.«

Precej deklet in žena se je javilo. Nekatera so hotela še v barako, po svoje stvari, pa jih je partizan zaustavil: »Pustite tukaj, ne boste rabile.«

Partizan je vrsto pognal naprej, ostale pa so šle v barako. Že, ko so bile trenutek v baraki, so se slišali oddaljeni streli. –

Nobena od deklet in žena, ki so se javile za sorodstvo, se ni več vrnila ...

Vsak dan doživljamo grozo, ki več kot groza, gledamo jo kot prikaz na odru. Vsak dan je manj bolečine in manj sočutja tudi med nami. V svincu razočaranja s katerim so nas oblili, postajamo okameneli skeleti.

Veš, če bi nas sodili in povedali kakšen naš greh ter pustili naš zagovor, bi govorili kakor pred Večnim Sodnikom. Ugotovili bi našo upravičenost za katero so nas rotile prve žrtve in ustrahovane vasi. Toda govorijo, psujejo, samo oni – partizani!

Dopoldne je prišel med nas komisar in nam zagotovil, da bodo odslej lepše postopali z nami. Najraje bi ga objeli – dobrega partizana.

Ravnokar pa si je dežurni privoščil dva domobranca, ki zaradi

Srečanje na Teharjah po 50. letih rešitve. Tona Švigelj iz Avstralije in Ivan Korošec iz Argentine. Dva izmed enajstih, zadnjega domobranskega juriša.

slabosti nista mogla vstati njemu v pozdrav. Opletal je z bičem po njih, jih psoval in brcal ...

Kdo je kaj v tem peklu? Vsi so poveljniki in vsi sužnji vseh. Tako je vse nedoumljivo, že nič več ne razmišljamo. Gledamo in ne vidimo. Tudi lakote ni več med nami. Saj je še nekaj mesa pri kosteh, ki ga opira želodec. Le žeja, ta je strašna, stopnjuje se z vsakim dnem. Pili bi kri in seč, pa tudi tega ni več.

Vsi postajamo otopeli, mumije, kot častniki na zgornjem dvorišču. Prednje je stopil partizan in poveljeval: »Mirno! Na levo! Naprej!« Izginili so opotekajoč se za barako.

»Najbrž jih bodo odpeljali v bolnišnico, najbrž.«

Čez nekaj minut se je utrgal dolg rafal spodaj ob protitankovskemu jarku ...

Odprtih ust in topega pogleda, smo zijali drug v drugega, nemi okostnjaki ...

No, ti so že rešeni, se je nekdo med nami pokrižal.

Kadar je dovolj hudo, molimo rožni venec. Posamezno ali v skupinah. Nanj smo pripeti, močnejši je kot bodeča žica. Za nas je hrana, voda, božajoča materina roka in smisel trpljenja.

Edino, kar si menda vsi želimo, če bi bilo še kaj hujšega z nami – še kaj hujšega? Da bi se lahko poslovili od naših dragih domačih in da bi oni lahko nas kropili. Oprosti, sanjam ...

Tako mislimo tedaj, ko je resnično hudo. So pa nekateri, ki danes verjamejo v partizansko človečnost, sedaj ko so jim dali mesto zmagovalca.

Včeraj so začeli odvažati fante. Štiri do pet tovornjakov in en tovornjak civilistov. Vozijo jih v delavna taborišča. Kar seveda ne vemo, tako pač ugibamo. Čudno pa je, da jih tako zvezujejo, in še bolj čudno, da jih nakladajo kot drva, potem pa pokrijejo s plahto?

Morda zato, da ne vidijo, kam jih vozijo in tudi, da bi ljudje ne opazili. Zato je treba vse skriti in urejati ponoči.

Toda ne razumem, kaj in zakaj je treba skrivati pred ljudmi?

Tudi mene je včeraj klical komisar, pa se nisem oglasil. Nekaj me je stisnilo v grlu, da še glasu nisem imel, ne vem ali je prav, da se mu javim? Ne bo verjel?

Sedaj moram zamenjati priimek, ker onega je že črtal, se pravi me ni več. In vendar sem.

Tretji v »jurišču« msgr. Janez Zdešar blagoslavlja svečke, ki predstavljajo pomorjene.

General Leon Rupnik,
Šumadijska divizija

Je pa res, da partizani niso prav nič popustili v svoji brutalnosti. No ja, prizadejali smo jim marsikatero grenko in jih lovili kot zajce. Toda, kaj imajo pri tem ženske in otroci?

Ko so staršem trgali otroke, so dojenčke zmetali na voz diro, da jih je vroče sonce izsušilo in jih zadušilo ...

Že res, da je bilo povsod nekaj nervoze, toda tu gre vse, po zaukazanem načrtu in drug drugega prekašajo.

Danes so nas zbudili že v mraku, in smo morali stati v vrstah. Nekateri fantje so kar ležali. Skušali smo jih dvigniti, pa se niso obdržali pokonci.

»Pusti me, da umrem,« je prosil Hribarjev France. Tudi Matjačev Ivan je bil slab. Kovačev Francelj pa jih je pomagal opirati. Druge smo položili nazaj na kamenje. Več je bilo takih primerov to jutro. Dežurni je kar norel s streljanjem. Nekaj jih je zadel in so jih morali fantje zavleči v protitankovski jarek. Ne vem, če je bil strel smrtonosen, ali pa so umrli med potjo, morda pa šele zasuti, ki so se zadušili. Vse je že tako vsakdanje, normalno.

Mi pa smo morali dolgo stati v vrsti. Zakaj, nihče ni vedel. Če bi se ne podpirali med seboj, bi se vsi zrušili na gramoz.

Vsak dan je drugačen v tem sadizmu, tako posadke kot obiskovalcev. Toda vsi dnevi so enaki v negotovosti. Smrt je stalno med nami. Vidno ji postajamo podobni – skeleti!

Pa tudi Kristus, nag in razbičan je med nami. Z njim se pogovarjamo, včasih ga težko razumemo. Ob njem iščemo tolažbe in z Njim bomo prenesli vse!

So trenutki, ko je celo v Teharjah lepo, ob duhovnem pogovoru z domačimi. So pa tudi trenutki duševne stiske in dvoma, ki nas razjeda.

So primeri, ki naj ostanejo zapisani z velikimi črkami na teh kosih papirja. Že pod noč se je na skrivaj priplazil do nas partizan in nam šepnil: « Fantje molite, pobijat vas vozimo. »

Naravno, da mu nismo verjeli Kako bi moglo biti to mogoče? Kako je mogoče pobiti tisoče jetnikov?

Kje bi moglo biti toliko zlobe??

»Privadil sem se, da svojo osebo postavljam popolnoma v ozadje, da ničesar več ne zahtevam, po ničemur ne strmim in - da končno umrem, kot pošten človek, ki je svojemu narodu po najboljši moči in znanju hotel rešiti vsaj ostanek njegove bitnosti iz te svetovne kataklizme ...«

Ne, temu dobremu partizanu se je zmešalo. Tu v tem zelenem peklu smo hermetično zaprti. Če bomo izginili, nihče, ki je v tej satanovi službi ne bo vedel in videl ničesar.

Zato, če je mogoče, dragi nepozabni brat shrani te popisane kose papirja trpljenja, podivjanosti in bolečine. Shrani jih do dneva, ki jih boš lahko obelodanil narodu, ki naj nas in naš čas – sodi pravično!

• • •

TOVARIŠI

Slovenski poročevalec z dne 14. julija 1942, pozdravlja: VRHOVNE-MU KOMANDANTU herojske delavsko kmečke armade, tovarišu STALINU ob 24. letnici DKRA

Vrhovni štab NO partizanske vojske pošilja v imenu borcev, komandirjev, komandantov in političnih komisarjev vseh partizanskih enot pozdrave herojski rdeči armadi ob priliki 24. obletnici njenega nastanka!

Slovenski poročevalec z dne 9. novembra 1942 pozdravlja in uči:

SLOVENC!

Dne 7. novembra poteče četrto stoletje, odkar je velika oktobrska socialistična revolucija postavila temelje naši mogočni zaščitnici in zaveznici Sovjetski zvezi.

Živela Sovjetska zveza, zaščitnica zatiranih narodov naprednega človeštva!

Živela rdeča armada!

Živel ojekleneli tov. Stalin, vodja narodov!

Slovenskemu narodu – IOOF (izvršni odbor osvobodilne fronte)

Živela oktobrska revolucija, ki je odprla človeštvu pot v srečnejšo bodočnost!

Živela slavna boljševiška partija Lenina in Stalina!

Živel tov. Stalin, genialni vodja osvobodilnega boja!

Kdo je torej kolaboriral in je izdajalec??

• • •

J. Z. USA

PRVA VAŠKA STRAŽA PRI ŠENTJOŠTU

Dne 17. julija 1942 je bila ustanovljena prva vaška straža v Šentjoštu nad Vrhniko in že v noči od 24. – 26. julija imela s komunističnimi partizani eno večjih bitk, ter pokazala komunistom, kaj zmorejo fantje – prostovoljci!

Ker je začetek in nastop vaške straže v Šentjoštu in poraz komunistov v prvi bitki s to vaško stražo povzročil hitro ustanavljanje nadaljnjih vaških straž v Sloveniji, pomeni ta dogodek začetek javnega oboroženega nastopa Slovenskega naroda proti komunistični revoluciji. Prav je, da te dogodke ponovno obelodanimo, da ne bi šli v pozabo kot nekaj nepomembnega, temveč kot nekaj

VELIČASTNEGA, kajti fantom iz Šentjošta je bilo dovolj zastraševanja po komunističnih banditih.

Na ozemlju, ki so ga imeli okupiranega Nemci in Italijani v teh krajih, so komunisti poskušali mobilizirati moške v Poljanski, Selški dolini in Škofjeloških hribih, že ob koncu leta 1941.

Takrat so KOMUNISTI še sodelovali z NEMCI IN ITALIJANI, do ustanovitve slovenske legije v Šentjoštu. Ta Legija je bila v juliju 1942 z privoljenjem vodstva v Ljubljani PRIMORANA nastopiti proti komunizmu pod imenom »Vaška straža«

*Ponosna sem,
da sem*

**MATI
MUČENCEV**

•
**SNOPKOVA
MAMA IZ ŠENTJOŠTA**

Komunistično sodelovanje z Nemci

Nekaj tednov po Nemški zasedbi Gorenjske so Nemci začeli z odpeljivanjem ljudi, najprej v Begunje in pozneje v Škofove zavode v Šentvidu. To delo je potekalo po seznamu Hitlerjeve pete kolone, pri kateri so imeli slovenski komunisti velik delež. Sodelovanje med Nemci in slovenskimi komunisti je bilo na dlani tudi v Šentvidu.

Šentjošt ob obisku generala L. Rupnika in njegovega vnuka Nikota.

Naj navedem samo nekaj primerov. Iz naše župnije Lučine je bilo odvedenih poleg župnika, še šest moških v preseljevalno taborišče v Škofijske zavode v Šentvidu. Od teh so Nemci spustili domov dva, ki sta bila simpatizerja komunistov, vse druge pa so nas preselili v Srbijo.

Dr. Jože Pokorn, kasnejši komunistični minister v slovenski vladi pod Titom, je bil tudi prepeljan v Šentvid za preselitev, pa so ga Nemci izpustili in je šel v Ljubljano. Z nami je bil zaprt znani sodelavec komunistov dr. Aleš Stanovnik, tudi njemu so gestapovci ponudili, da gre lahko v Ljubljano, pa je odklonil. Potem pa se je takoj iz Srbije vrnil v Ljubljano.

Ing. Žumer, znani podpornik OF, je s posredovanjem Nemcev uspel, da so ga ti takoj iz Šentvida prepeljali nazaj na dom.

Nekdo, ki je videl vse to in še marsikaj drugega, je pisal domov svojim prijateljem, da naj zberejo čim več orožja in nekaj fantov in mož, ki bodo pripravljene na obrambo. To je bila že druga misel na samoobrambo v zgodnjem poletju leta 1941.

Že takrat je kazalo, da bo zaradi sodelovanja med Nemci in komunisti, narod, ki je hotel ostati zvest krščanskim načelom, prepuščen samemu sebi, kajti komunisti in okupator bodo držali skupaj!

Komunistična mobilizacija v teh krajih je sicer propadla, zaradi zavednosti ljudi, pokazala pa je jasno sliko komunističnih namenov. Misel na neko pripravljenost obrambe, se je še bolj utrdila.

Ko sem se jeseni leta 1941 vrnil iz Srbije, kamor so me odpeljali Nemci, je v Šentjoštu bila skupina mož in fantov, ki so bili dobro oboroženi. Ta skupina tedaj še ni imela nobenega posebnega cilja, le opazovala je zapleten položaj, in računala s tem, da bo morda orožje še potrebno.

O tej oboroženi skupini ni vedel še nihče, razen onih, ki so bili zraven, in vodstvo Legije v Ljubljani. Iz te skupine je nastala spomladi leta 1942 Slovenska legija v Šentjoštu, ki je štela okoli 50 mož. Ta organizacija je segala tudi na ozemlje, okupirano po Nemcih.

Koncem leta 1941 so se začeli komunisti in njihovi sodelavci izredno zanimati za Šentjošt, Veliko truda so vložili za to, da bi ljudi okoli Šentjošta pridobili za sodelovanje. Pošiljali so v Šentjošt

Vaška straža Šentjošt. Slikano poleti 1943. Spredaj čepijo z leve: Alojzij bastič, Ludvik Kompare in Franc Kompare, zadaj z leve župan Maček, Franc Grdadolnik, Franc Kogovšek in kurat Franc Kunstelj. Zadaj z desne stojijo Jakob Žakelj, Janez Razstresen in Pavel Žakelj.

soje agitatorje z Vrhnike in iz Horjula. Vodilno vlogo pri tem delu je prevzel dr. Cene iz Horjula. Ta je imel v teh krajih veliko sestankov, na katerih je skušal ljudi pridobiti za komunizem.

Ker ni bilo uspehov so se skušali ljudem približati na drug način. V Šentjoštu so poskušali ustanoviti podružnico vrhniške zdravstvene zadruge. Ker tudi s tem ni šlo, so začeli z grožnjami.

Začetek komunistične revolucije

Šentjošt in okolica sta bila za komunistično revolucijo velike važnosti. Zaradi oddaljenosti od večjih krajev in zaradi hribovitega ter gozdnega terena je bil to zelo primeren kraj za skrivanje komunističnih tolpe.

Ker je Šentjošt mejil na nemško okupacijsko ozemlje, je bil ta kraj za komuniste važno križišče, za prehod iz ene cone v drugo.

Ko so Nemci umaknili svojo posadko iz Žirov, so bili tam komunisti neomejeni gospodarji. Imeli so svojo republiko, ki je obsegala ozemlje tja do Cerkna, Blegoša in ves Žirovski vrh. Del svoji »republiko« na nemški coni so hoteli pridružiti še republiko, ki so jo pripravljali na italijanski strani. Iz Šentjošta so Italijani umaknili obe svoji posadki, ki so bile formirane iz carinikov in karabinerjev.

Komunisti so junija leta 1942 v Šentjošt pripeljali veliko propagandnega materiala, živil, obleke, čevljev.

Partizani so leta 1942 v Šentjoštu in okolici umorili 21 nedolžnih ljudi.

Na Korenu nad Horjulom so 2. marca, 1942 oddali nekaj strelav iz zasede. V odgovor na to so Italijani na Korenu požgali skoraj vse kmetije in precej ljudi odpeljali v internacijo. V Lešnjakovi domačiji so se zadrževali komunisti, pa to Italijanov ni motilo. Partizani so to kmetijo zapustili 7. marca in Italijani so jo šele potem požgali.

Vodilni komunisti so sumili, da v Šentjoštu nekaj ni v redu. Grozili so, da bodo ta uporni kraj kaznovali, ker noče nič slišati o osvobodilnem pokretu. Dne 19. aprila zvečer se je nekaj vodilnih komunistov pripeljalo iz Ljubljane v Šentjošt, kakih 150, da bi ljudem vlili strah in ugotovili kaj je vzrok odpora. Najhujše so prijeli župnika Cvelbarja, vendar niso opravili ničesar.

Vsak mesec je bilo slabše. V juniju tega leta so postale razmere nevzdržne. Italijani so sporazumno s komunisti požigali vasi streljali ljudi in jih vlačili v koncentracijska taborišča. Ker so bili ljudje najbolj proti komunistom, tam so Italijani izvajali najhujše represalije. Še posebej sta vasi Ljubogojna pri Horjulu in Ligojna pri Vrhniku. Bili smo v strašni stiski, iz katere ni bilo izhoda.

Napetost se je stopnjevala. V Horjulu so partizani ubili župana Bastiča in njegovo ženo ter trgovca Erbežnika.

V Šentjoštu so komunisti izropali župnišče, kmetijsko nabavno zadrugo ter več kmetij. Zaupno smo zvedeli, da je v Šentjoštu na smrt obsojenih pet mož in fantov, med njimi župnik Cvelbar.

Ko so razmere postale naravnosr obupne in je bilo pričakovati še huje, smo se odločili, da se Slovenska legija v Šentjoštu, ki je bila zelo dobro organizirana, odločno postavi po robu komunistom. Italijanska vojaška oblast nam je dala dovoljenje in zelo revno pomoč v orožju. 40 grških pušk tipa Mauser in nekaj zabojev municije.

Tako je nastala prva Vaška straža, ki so jo en teden po svojem nastopu komunisti z veliko premočjo napadli, a je vzdržala in kljub silnem pritisku sovražnika, prisilila komuniste k zmedenem umiku.

Franc Grum

BOJ V SAMOSTANU PLETERJE

Pleterski samostan, največji tega reda v Sloveniji, leži ob vznožju Gorjancev. Partizanom je bil sijajno zatočišče, zlasti še, ker jim je prior šel vedno na roko. Tu so partizani dobivali zalogo hrane in sanitetni material. Vasi okoli Pleterja pa so partizani stalno »obiskavali« in ropali.

Da bi zavarovali vasi, je poveljstvo Legije postavilo v Pleterjih posadko, ki je bila nastanjena v gospodarskem sektorju, ne v meniškem delu. Obsegala je dve četi: Karatovo in Lukovo četo, vsega 240 mož.

Jasno je, da je partizane to motilo, kajti izgubili so zvezo in nujno prehrano iz samostana.

Po informacijah priorja so partizani naredili načrt za napad na Pleterje. Ker je bila kontrola Gorjancev v njihovih rokah, so v svoj načrt vključili tudi hrvaške komuniste.

Začetek boja

V četrtek, 18. februarja ob 10 ponoči je nenadoma zaregljalo. Stražar v bunkerju za samostanskimi hlevi je začel nepretrgoma streljati. Napad na Pleterje se je začel. Sovražnik se je priplazil

iz gorjanske vasi Drča ob obzidju, do samih železnih vrat, ki so bila navadno zaklenjena, tisto noč pa sumljivo odklenjena. Očividno je sovražnik name-raval tiho priti v samostan in iznenaditi bojevnike. Da jim ta načrt ni uspel, se je zahvaliti budnemu stražarju na tem sektorju. Takoj so bili fantje na položajih

Partizani so bili pre-pričani uspeha. Naglašali so: »Čez eno uro bomo že belčke klali!« Vodnika Zorko in Sladič sta šla na podstrešje in v strehi napravila odprtino za metanje bomb. Ročne bombe so bile v veliko pomoč, ker so padale v sredo skupin partizanov, ki so se gnetli on zidu. Partizani so pritiskali najbolj na južno steno samostana, ki je bila slabo zavarovana. Uspeli so priti do vrat, ki so jih zažgali. Branilci so postavili v zvonik kapelice trojko, ki naj bi branila vdor skozi vrata. Bombaši v zvoniku pa so skrbeli da sovražniku ni uspelo preplezati južne stene.

Samostan sam sta napadali Gubčeva in Cankarjeva brigada. Hrvatska XIII. proletarska brigada, je pa istočasno napadla štab bataljona na Brezovici pri Šentjerneju. V zasedi kjer je bila Tomšičeva brigada, naj bi preprečila prihod pomoči.

Brezovico je branil štabni vod, pod poveljstvom Joška Jakoša. Oborožitev je bila šibka, municije ni bili dosti v zalogi. Vsa po-

Kartuzija Pleterje ob vznožju Gorjancev

stojanka je imela en sam težak mitraljez, katerega je hrabro nosil in uporabljal Franc Jevnikar.

Partizani so bili v veliki premoči v moštvu in orožju. Imeli so gorske topove, lahke in težke minometalce in mnogo avtomatskega orožja.

Višek napada

Prvemu napadu naj bi sledil drugi in tretji. Napadalci so na ves glas vpili: »Naprej proletarci! Dol s farji. Huraaa juriš!«. Posamezni napadalci so vedeli za imena nekaterih branilcev, jih pozivali naj se predajo. Na vse take pozive so dobili odgovor v rafalih branilcev.

Ko so vrata na južni strani pogorela, so skušali partizani vdreti v samostan na hodnike. Trojka v zvoniku je budno pazila in odbijala vsak poskus vdora v samostan. Istočasno, ko so na tej strani skušali vdreti na hodnik so na jugozahodni strani pritiskali in pritisk podkrepili z lahkimi avijonskimi bombami. Detonacije so bile tako silne, da se je starodavni samostan tresel.

Proti jutru prve noči se je sovražniku posrečilo priti skozi porušena vrata, do prvega križnega hodnika. Potiskajoč pred seboj vrečo peska za zaklonišče. Hrabri strojničar je prihitel na kritični sektor in jih z rafali vrgel ven. Edi Marin pa je s bombami poskrbel za hitri umik.

Zaman je bila vsa partizanska premoč. Branilci so se držali in borili kot levi. Nič ni pomagalo, da so napadalci uničili transformator, da smo bili v temi. Tisti, ki so skušali potegniti nazaj svoje ranjence in mrtvece so padli na bojišču.

Med vso borbo pa je hrvaška brigada srdito napadala štab

na Brezovici. Obstreljevali so ga z gorskim topom a brez uspeha. V tej borbi so skušali uporabiti vse trike, da bi uničili štab. Nek oficir je bil tako drzen, da se je v samokolnici približal zgradbi. Čim ga je zapazil poveljnik Kranjc, ga je z direktnim strelom utihnil.

PleTERSKA kartuzija iz zraka

Kordonaši in Ličani hrvaške brigade so se priplazili prav do bunkerjev, ker so imeli sijajno kritje na Golobinjeku.

Ko se je zdelo, da je zmaga že sovražnikova, so se iz štaba v Gregorčičevi vili začuli zvoki navdušeni pesmi, iz lin pa so se vsuli rafali in toča bomb.

Kordunaši so se z jutrom umaknili, istočasno pa je prenehal tudi pritisk na Pleterje.

Popoldne, 19. februarja je bil težko ranjen študent Zorko iz 3. čete.

Kako resen je bil položaj v minuli noči, so dokazali številni jarki in strojnična gnezda, ki so jih partizani izkopal pred samimi glavnimi vrati.

Zaradi močnih zased je bilo nemogoče misliti, da bi se bila, kaka enota ali patrolja, mogla prebiti do Pleterja,

Čeprav je bila pomoč nujna, kajti zaloga municije, je bila resnično zelo majhna.

Iz Brezovice se je skušal prebiti štabni vod pod vodstvom hrabrega Jakoš Jožeta. Prišel je že v neposredno bližino, vendar

se je moral umakniti, zaradi hudega partizanskega ognja od vseh strani. Vse strateško važne točke so imeli partizani zasedene.

Med temi akcijami so Lahi iz Šentjerneja obstreljevali pletersko okolico. Zvečerilo se je. Kljub poskusom, da bi dobili pomoč iz Brezovice, se ni dalo dobiti stika z branilci. Ta noč je bila usodna. Partizani so to opazili in brž, ko se je storila noč, so s podvojeno silo pritisnili. Prenehali so z napadom na Brezovico in vse sile vrgli v napad na Pleterje.

Juriš je sledil jurišu, ali vselej je bil odbit. Simo in Hočevnar sta držala partizane v šahu. Odbila sta s svojimi borci vsak poskus vdora. O polnoči je partizanom uspelo zažgati shrambo: V tej shrambi je bilo med drugim tudi žito in partizanska koruza, kot je pojasnil prior.

Ukazano je bilo, da morajo menihi oditi v kapelo in da nihče se ne sme zadrževati na hodnikih. Pričakovati je bilo, da bi se partizani preoblečeni v menihe pojavili na hodniku. Kot domnevano, tako se je v resnici tudi zgodilo. Izza prve celice se je prikazala oseba, oblečena v meniško haljo. Narednik Martin jo je ustavil s pozivom: »Kdo je?«

Odgovor je bil »Samostanski brat.«

Narednik je vedel da so morali vsi menihi v kapelo. Sprožil je in podrl meniha – partizana. Partizani so vdrli v samostan in zažgali nekaj celic, potem ko so jih izropali.

Prior je povedal: »V celicah so partizani vse, ker so našli, rešili zase.« Potem, ko je partizanom uspelo zrušiti bunker v kanalu, so vdrli posamezni na hodnik, kar sta junaško branila vodnika Makovec Lojze in Ivan Korošec s svojimi fanti. Posebno so se izkazali Stanko Kirn, Hosta Franc in Plantar Alojzij, ki je branil

dohod iz gnojnične jame, v katero je skočil. Preprečili so vdor v samostan.

Celice so gorele in menihi so prosili, da bi smeli gasiti. Hoteli so čuvati knjižnico, ki je bila v nevarnosti. Branilci so na podstrešju porušili del krova in tako presekali ogenj in obvarovali knjižnico.

Položaj je postal kritičen. Oficirji so se zbrali na posvet in naredili načrt za izpad.

Sladič je predlagal, da bi se sam z desetino prostovoljcev prebil do Brezovice in dobil pomoč.

Ob 8. zjutraj. Se je Sladiču uspelo z desetino prebiti do Pirkovičevega mlina. To je bilo skoraj usodno zanj in fante, kajti iz Sel je udarila nanje zaseda, iz Golobinjeka pa naš štabni vod, ker nihče ni pričakoval drznega poskusa.

Preboj je bil uspešen. Sprejel jih je poveljnik Kranjc s štabom. Pozanimal se je za fante in za situacijo v samostanu. Sladič je zahteval nujno pomoč in strelivo. Pomoč je bila takoj poslana. Na Golobinjeku so bile postavljene močne zasede in od tu so težki minometalci začeli »obdelovati« partizanske položaje okoli samostana.

Borci iz Brezovice so se razvili strelsko vrsto in pod težkim ognjem minometalcev iz Golobinjeka napadli položaje sovražnika v smeri Sela – Vrhpolje.

Po ogorčeni borbi jim je uspelo zavzeti položaje okoli Pleterja in izvršiti izpad. S posadko iz Pleterja je odšlo tudi 46 menihov in samostanskih bratov, ker so se bali partizanskega maščevanja. V samostanu so ostali prior, njegov ekonom ter nekaj starejših menihov. En brat je bil pri umiku ranjen in je pozneje umrl.

Ranjenih in mrtvih je bilo večje število med napadalci in tudi branilci so utrpeli znatne izgube.

Operacije je pri napadalcih vodil načelnik štaba IV. partizanske grupe Šaranović, v bližini pa sta bila med drugimi tudi Maček in Avbelj.

Ob tej borbi je nujno, da zaslužijo priznanje fantje, ki so se posebno izkazali in dosegli, da ta boj ni bil usoden, pač pa zmagovit. Ta borba v Pleterjih spada v zgodovino, kot toliko drugih: Dolž, Prečna, Krka, Gracarjev turn, Sv. Križ, Suhor, Ajdovec, Žuženberk, Javorovica, Šentjošt, Bela cerkev, Grčarce, Sv. Urh, Turjak, Grahovo, Kočevje.

To so mejniki, ki bodo pričali, kako se je slovenski vojak boril proti komunizmu.

Karel Wolbank – Jožef Kočar

REQUIEM ZA ORGANISTA (Nadaljevanje in konec)

IZKOP IN POGREB (20./25. marca 1943)

Spomladi so na Polici ustanovili postojanko Vaške straže. S tem je bilo področje toliko varno, da je bilo mogoče umorjene bizoviške in dobrunjske žrtve izkopati in prenesti v blagoslovljeno zemljo.

V soboto 20. marca 1943, je bil lep pomladni dan. Po grebenih zasavskih hribov se je rdečilo pomladansko resje.

Poganjal je teloh, vzcveteli so zvončki, trobentice in odpirale so se kronce.

Prav opoldne so dospeli Janezovi prijatelji in sovaščani – člani Vaške straže v Bizoviku in Dobrunjah – po večurni hoji na Polico.

Bizoviški komunisti so se norčevali. »Osli neumni, bogve kaj bodo pripeljali, Janez se pa bori med partizani!«

Upali so, da k izkopu ne bo šel nobeden od domačih, vendar

so najožji sorodniki kljub temu prišli. Janezova sestra Mici, od Jakoševih pa tudi sestra Mici.

France Židan je pokazal oba grobova na pobočju za Blisko vasjo. Pomembne podatke je dal tudi domači fant iz Police, ki je

od daleč sledil dogodkom. Izkop je vodil poveljnik Vaške straže Bizovik, Stane Bitenc, ob navzočnosti zdravnika dr. Graparja. Navzoči so bili tudi poveljnik in podpoveljnik postojanke Vaške straže Sostro, Dežman Alojz in Ivan Korošec ter Urhovske postojanke, poveljnik Ivan Habič.

V enem grobu so ležali poševno iz kota v kot vsi trije Dobrunjčani, v drugem pa spodaj Janez Pavčič, nad njim pa France Jakoš.

Zdravnik je trupla še v plitvih jamah previdno očistil prsti in zagotovil, da so bile žrtve pretepeane ter poškodovane z rezilom. Kazalo je, da so bile žrtve še žive, ko so jih zasuli.

Te ugotovitve se ujemajo s pričevanjem Franceta Židana, ki je ujetnike stražil. Zgornje obleke in srajc niso imeli. Sestra Mici je po blagu spodnjic, ki jih je sešila sama, takoj spoznala svojega brata Janeza. Po zdravnikovi sodbi je bil Janez živ pokopan.

Janez Pavčič

Franc Jakoš

Bilo je že, sredi popoldneva, ko se je nenavadni mrtvaški sprevod vračal s Police proti Dobrunjam in Bizoviku.

Janezovi prijatelji doma in na učiteljskihi so se zelo trudili, da bi svojemu sošolcu pripravili kar najlepši pogreb.

Poskrbeli so, da bi pogrebci mogli nemoteno priti čez blok. Nasprotno, usmerjeni dijaki in profesorji niso prišli. Od učiteljskega zbora so bili navzoči: ravnatelj Ivan Prijatelj, profesor Stanko Petelin, ki je bil nekaj časa Janezov razrednik in oba kateheta. Drugi med njimi, celo razrednik dr. Stanko Gogala, so bili »nujno zadržani«.

Pogrebno slovo je bilo ganljivo lepo. Janez Pavčič in France Jakoš, prijatelja v življenju, oba člana KA, sta tudi po smrti ostala skupaj. Na mrtvaškem odru sta ležala v bizoviški cerkvi svetega Miklavža. Beli krsti so krasile prve pomladanske rože. Na stotine kropilcev je prihajalo kropit in se poslovit od obeh žrtev.

V četrtek, 25. marca 1943, na praznik Marijinega oznanenja, so zvonovi vseh cerkva od Sostrega, Svetega Urha, Devica Marije v Polju, preko Bizovika do Svetega Petra v Ljubljani glasno in veličastno doneli in oznanjali pogreb nedolžnih mladih žrtev.

Množica ljudi, se je pripravljala, da sprejme mlada mučenca k zemeljskemu počitku.

Ob dveh popoldne je bil pogreb dobrunjskih žrtev Franca in sina Francija Jakoša ter Milka Cankarja, iz cerkve svetega Urha na dobrunjsko pokopališče. Po vojni so pokopališče tako »uredili«, da so ga zravnali. Niso dovolili niti, da bi ostanke umrlih Jakoševh – Trnavčevih kot druge prenesli na Sostrško pokopališče.

Dve uri kasneje se je v razsvetljeni in okrašeni cerkvi sv. Miklavža, razvil dolg pogrebni sprevod. Na čelu je šla šolska mladina, dekleta in učiteljskihi, za tem Janezovi sošolci in srednješolci ter zastopniki KA. Potem zastopniki slovenske vojske, poveljni-

Krsto z Janezovim truplom nesejo iz cerkve sv. Miklavža proti pokopališču.

ki, Stane Bitenc, Alojz Dežman, Ivan Korošec, Ivan Habič, Franc Frakelj. Za njimi ravnatelj učiteljišča, Ivan Prija-

telj, profesor Petelin, oba kateheta, akademsko starešinstvo KA. in Straže. Za krstama so stopali številni duhovniki z Janezom Črnilec in župnikom Alojzijem Košmerljem nato svojci umorjenih in ogromno drugih pogrebcev.

Kakor reka se je vila doga vrsta ljudi. Ko je bila mladina že na pokopališču, so bili zadnji pogrebci še v vasi. Nad dva tisoč ljudi je spremljalo bizoviška mučenca na zadnji poti, da se jima zahvali za njuno največjo žrtev.

Pogrebni sprevod je vodil šentpetrski župnik, Alojzij Košmerlj; ob odprtem grobu je tudi spregovoril:

Danes stojimo tu ob velikem svežem grobu, da položimo vanj izmučene telesne ostanke dve mladih fantov iz te vasi. Fantov, ki sta bila polna veselja do življenja, do dela, pa sta v cvetočem maju lanskega leta padla v cvetu let, kot prvi žrtvi komunističnega sovraštva. Žalost zagrinja naše duše ob tem grobu. Žalost nad mladimi življenji, ki bi jih tako radi videli še cveteti med nami in dočakati zreli sad njunih idealnih naporov in stremljenj.

Tako stojimo danes ob tem grobu prevzeti z globokim spoštovanjem pred Bogom, Vladarju sveta, pred mladima. mučenikoma, ki sta padla kot žrtvi vere v Boga, v resnico in pravico Božjo.

Janez Pavčič in Franc Jakoš – kaj sta storila v svojem življenju, da so vaju odpeljali? Sta bila zločinca, ki sta zaslužila smrt?

Mi vsi, ki smo vaju poznali vemo dobro, da ni bilo madeža na vajinem čistem značaju. Obdarjena z lepimi darovi duha in srca, sta bila požrtvovalno vdana Bogu, Cerkvi in svojemu Narodu. V mladostnem navdušenju sta želela z vsemi svojimi zmožnostmi pomagati pri gradnji novega, lepšega, srečnejšega reda na slovenski zemlji.

Janez Pavčič, dobri in zvesti Kristusov mladeč, pripravljaj si se za učitelja in vzgojitelja slovenski mladini. O, mi vemo, ti bi bil res učitelj in vzgojitelj. Ti bi našo mladino vzgajal v krščanskem duhu. Ti Janez, bi bil svetel lik učiteljskemu stanu, ki so ga v teh strašnih dneh njegovi zastopniki s svojim nenarodnim, brezbožnim ravnanjem tak zelo omadeževali.

France Jakoš, skromni obrtnik, zvesti fant krščanske slovenske zemlje, apostol delavske Katoliške akcije. Hotel si biti med svojimi tovariši, kakor luč, ki sveti v temi, sredi umazanega sveta, čisti Kristusov vitez.

Duhovniki na pogrebu

Ni bilo sovraštva v vajinem srcu, razen sovraštva do zmote razen sovraštva do greha in hudobije. To sovraštvo pa je tudi v Božjem srcu in bi moralo biti tudi v vsakem krščanskem srcu. Zmote sta sovražila in preganjala, preganjala zato brezbožni komunizem, najstrašnejšo zmoto in zablodo naših dni.

Tako sta mislila in delala, kakor so mislili tisoči, večina poštenega našega ubogega naroda. Zato sta morala prestat s tovariši pravo mučeniško smrt.

O bratje in sestre, katoliški Slovenci, naj ne bo nikogar med nami, ki ne bi spoznal ob tem grobu, kje je njegovo mesto v teh usodnih dneh. Samo pri Kristusu, ki ga oznanja Cerkev. On je pot resnica in življenje, izven njega je zmota, laž in smrt.

S Kristusom bomo gradili nov svet, z Njegovim blagoslovom bomo to našo zemljo prenovili in odrešili. Po Njem bo zavladata nova ljubezen, nova bratska vzajemnost nov medsebojni mir, brez Kristusa pa bomo sramotno, bedno propadli.

Janez in France, naša mučenika! Naj v miru počivajo vajini telesni ostanki v blagoslovljeni domači zemlji, sredi rodnega polja, v senci Kristusovega križa.

Vajini duši pa naj uživata Boga. Častljiv nam bo vedno iz roda v rod vajin grob!

Janez in France prosita pri Bogu za nas, da dočakamo lepše dni, za katere sta vidva s tisoči drugih izkrvavela. Prosita za našo mladino, da ne bo šla za zvodniki v pogubo, marveč za Kristusom v življenje. Prosita za naš narod, da najde po Kristusu svoj mir in svoje duhovno vstajenje. Večna slava vajinemu spominu!

Za župnikom Košmerljem so se poslovili: od Jakoša zastopnik delavske KA. Od Pavčiča pa sošolec – učiteljščnik Vlado Mauko, ki je poudaril Janezovo odločnost in vero novega slovenskega učitelja, za katerega se je pripravljaj. Nato je govoril član akademske

KA, Erik Kovačič. V imenu vaščanov pa mu je spregovoril njegov najboljši prijatelj, Niko Korošec.

Na koncu je Učiteljiščniški moški zbor zapel žalostinko »Vigred se povrne.«

Pogreb je trajal več kot poldrugo uro. Mladina je okrepljena ob vzoru padlih mučencev znova prisegla zvestobo Bogu. Janez pa je ostal tam v bližini visokega križa, sredi bizoviškega pokopališča.

Prijazno ljubljansko polje ga je sprejelo v soseščino Jaroslava Kiklja, profesorja Ernesta Tomca, Vinka in Franceta Mravljeta. Ostal je v naši bližini, da ne bi pozabili priporočati se njemu v svojih prošnjah. Kot bi nas hotel vedno opominjati:

*Prijatelji jaz ne spim,
le čakam čas in čakam vas,
da gremo skupaj
Slovenijo graditi!*

Bog si jemlje najboljše in pri njem tudi veliko dosežejo. To je vedno potrjevala Mežnarjeva – Pavčičeva mama:

»Izpolni nam prav vsako prošnjo, s katero se obrnemo nanj«.

»Pogosto se obračamo k njemu,« omenja nekdanja učiteljiščenica in nam vidno pomaga.

»V tolikih važnih in resnih zadevah se mu priporočam in vem, da sem vedno uslišana«.

»Kadar se spomnim nanj« je zapisala Janezova učiteljica, »ga gledam pri Mariji, ko v svoji preprosti vdanosti in zaupanju prosi za nas. Njegova priprošnja je vselej uslišana.

Kot mladec je sodeloval proti strupenim tokovom komunizma. Čutil je, da tako zahteva od njega Bog.

Bil je eden od tistih, ki si jih je želel v Celjski oporoki škof Jeglič, ko je desetglavi množici fantovske mladine dejal:

»Živimo v velikih časih! Naš čas je velik, ker dela veliko hudobijo, velik ker dela mučenike in nam daje velike može. Upam, da nas ta hudobija ne bo zapeljala niti strla, ampak da se boste z vso krepostjo uprli njenemu prodiranju.

Satan ima že svojo fronto, pa tudi Kristus ima svojo. In ta fronta ste vi može in fantje«!

Prijatelj je zapisal:

Večkrat sem imel priložnost za pogovore o učiteljih in učiteljiščnikih. Ob spominu na Pavčiča, Mravljeta, Petelina in na druge tedanje dobre dijake in profesorje sem si upal reči, da tedaj na učiteljišču le ni tako gnilo kakor bi marsikdo sklepal zgolj po zunanjem videzu.

Ti fantje so bili tihi, veliko se delali, a molčali o svojem delu. Prav zato so jih imeli komunisti za najbolj nevarne.«

Janez

Franci

TABOR je glasilo Združenih slovenskih protikomunistov.

TABOR je last zveze DSPB - TABOR

Mnenje Tabora predstavljajo članki, ki so podpisani od Glavnega odbora.

Tabor izdaja konzorcij.

Urejuje in odgovarja uredniški odbor glasila.

• • •

TABOR is the voice
of the Confederation of the United Slovene Anticommunists.

• • •

TABOR es el órgano
de la Confederación de los Anticomunistas Eslovenos Unidos.

• • •

NAROČNINA (letna):

Za Slovenijo in Evropo 20 €.

Za vse druge države 20 USA dolarjev.

• • •

*Dopise, članke, poročila in nakazila
pošiljajte na naslov konzorcija:*

Mag. Ivan Korošec,

Bratov Učakar 90

1000 Ljubljana

Slovenija.

E-mail: ivankorosec@hotmail.com

• • •

Glasilo Tabor ureja uredniški odbor

Tehnični urednik: Andrej Gale

Tiskovna poročila: dr. Peter Urbanc

Konzorcij: mag. Ivan Korošec

Tiskarna: Rudi Mišmaš, Šmarje Sap

Tabor

POŽEGNAJTE IN POKOPLJITE NAS!